

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma Kristiinankaupunki

2024-2028





KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

Sisältö

1. Johdanto
2. Miksi kävelyä ja pyöräilyä tulee esittää?
 - 2.1 Ilmasto ja ympäristö
 - 2.2 Elinvoima ja viihtyvyys
 - 2.3 Terveys ja talous
 - 2.4 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
3. Lähtötilanne
 - 3.1 Väestökehitys ja väestöennuste
 - 3.2 Tie- ja palveluverkosto
 - 3.3 Koulut ja oppilaitokset
 - 3.4 Virkistys- ja matkailureitit
 - 3.4.1 Pyhävuori
 - 3.4.2 EuroVelo10
 - 3.4.3 St Olav Ostrobothnia
 - 3.5 Ilmastokyselyn 2023 tulokset
 - 3.6 Kaupungin strategia ja suunnitelmat
4. Tavoitteet
5. Toimenpiteet
 - 5.1 Prosessit
 - 5.2 Infrastrukturi
 - 5.3 Viestintä
 - 5.4 Kaupunki työnantajana
6. Seuranta
7. Lähteet



KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

1 Johdanto



Suomi on sitoutunut puolittamaan kotimaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2005. Kävely ja pyöräily ovat merkittävässä roolissa liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä.

Valtakunnallisena tavoitteena onkin kävelyn ja pyöräilyn matkamäärien kasvattaminen 30 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Tavoite tukee myös liikenneturvallisuuden kehittymistä ja liikenteen haittojen vähentymistä.

Ulkoilun ja arkiliikkumisen, kuten kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantaminen nostaa myös liikunnallista kokonaisaktiivisuutta kaikissa väestöryhmissä. Lihasvoimin liikkuminen tuo positiivisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.

18.4.2024

Ilmasto- ja kestävyyskoordinaattori Amanda Åkersten

Anders Wahlberg, Liikunnan toiminnanjohtaja

Joachim Granlund, KRS Kadun työnjohtaja

Janne Smeds, Hankkeen vetäjä Business KRS

Ruben Tåg, Vt. kiinteistöpäällikkö





KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

2 Miksi kävelyä ja pyöräilyä tulee edistää?

- 2.1 Ilmasto ja ympäristö
- 2.2 Elinvoima ja viihtyvyys
- 2.3 Terveys ja talous
- 2.4 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus



2.1 Ilmasto ja ympäristö

Kestävällä liikkumisella tai kuljettamisella tarkoitetaan liikkumista, joka minimoi ympäristöhaitat ja resurssien käytön (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022). Kävely ja pyöräily ovat ekologisia kulkumuotoja, jotka ovat sekä päästöttömiä että meluttomia.

Suomi on harvaan asuttu maa, ja autoliikenteen päästöt muodostavat merkittävän osan maamme hiilidioksidipäästöistä. Liikenne vastaa viidesosasta Suomen päästöjä (Liikenne- ja viestintäministeriö, 2021). Kristiinankaupungissa liikenteen osuus oli neljäsosa kaikista päästöistä vuonna 2021 (Syke). Toisin sanoen valitsemalla kestäviä kulkumuotoja, kuten kävely ja pyöräily, vähentää merkittävästi hiilidioksidipäästöjä.





2.2 Elinvoima ja viihtyvyys

Kävely ja pyöräily ovat päästöttömiä ja meluttomia kulkumuotoja. Siksi kaupungin viihtyvyys lisääntyy, kun korvataan osa henkilöautoliikenteestä kävelyllä ja pyöräilyllä.

Hyvät pyöräily-ympäristöt mahdollistavat kaupungin asukkaille hyvät mahdollisuudet liikkua kestäväällä tavalla, mutta se myös edistää myös kaupungin pyöräilymatkailua. Pyöräilymatkailu tukee paikallista taloutta, ja pyörällä kulkevat matkailijat viettävät usein enemmän aikaa vierailemillaan alueilla.

9 KESTÄVÄÄ
TEOLLISUUTTA,
INNOVAATIOITA JA
INFRASTRUKTUUREJA



11 KESTÄVÄT
KAUPUNGIT
JA YHTEISÖT



2.3 Terveys ja talous

Kävely ja pyöräily ovat erinomaisia keinoja lisätä arkiliikuntaa. Liikunnan hyödyt liittyvät lihavuuden, sydän- ja verisuonisairauksien, tyypin 2 diabeteksen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien, masennuksen, useiden syöpämuotojen ja muistisairauksien ehkäisyyn ja hoitoon. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2024).

Suomessa liikkumattomuus aiheuttaa vuosittain yli 3 miljardin kustannukset. Tämä sisältää kustannukset, joita yhteiskunnalle muodostuu kansansairauksista aiheutuneista terveystaloudellisten palveluiden käytöstä ja lääkityksestä, mutta myös työikäisen väestön työn tuottavuuden heikentymisestä sairauspoissaolojen, työkyvyttömyyseläkkeiden ja ennenaikaisten kuolemien seurauksena. Lisäksi liikkumattomuus johtaa tuloverojen menetykseen, lisääntyneisiin työttömyysturvaetuuksiin ja ikääntyneiden koti- ja laitoshoidon kustannuksiin. (UKK-instituutti, 2024.)

3 TERVEYTTÄ JA
HYVINVOINTIA



8 IHMISARVOISTA
TYÖTÄ JA
TALOUSKASVUA





2.4 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

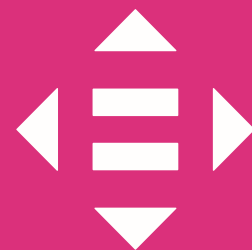
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen parantaa tasa-arvoa, koska se mahdollistaa itsenäisen liikkumisen iästä riippumatta. Lapset ja nuoret pyöräilevät eniten, kun taas kävely on yleisintä 65-74-vuotiaiden keskuudessa. (Liikenne- ja viestintäministeriö, 2018).

Koko väestön osalta naiset pyöräilevät enemmän kuin miehet (Liikenne- ja viestintäministeriö, 2018). Koska naiset priorisoivat enemmän pyöräilyä kulkumuotona, hyvin pyöräilymahdollisuuksiin panostaminen on oleellista myös tasa-arvon kannalta.

5 SUKUPUOLTEN
TASA-ARVO



10 ERIARVOISUUDEN
VÄHENTÄMINEN





KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

3 Lähtötilanne

3.1 Väestönkehitys ja väestöennuste

3.2 Tie- ja palveluverkosto

3.3 Koulut ja oppilaitokset

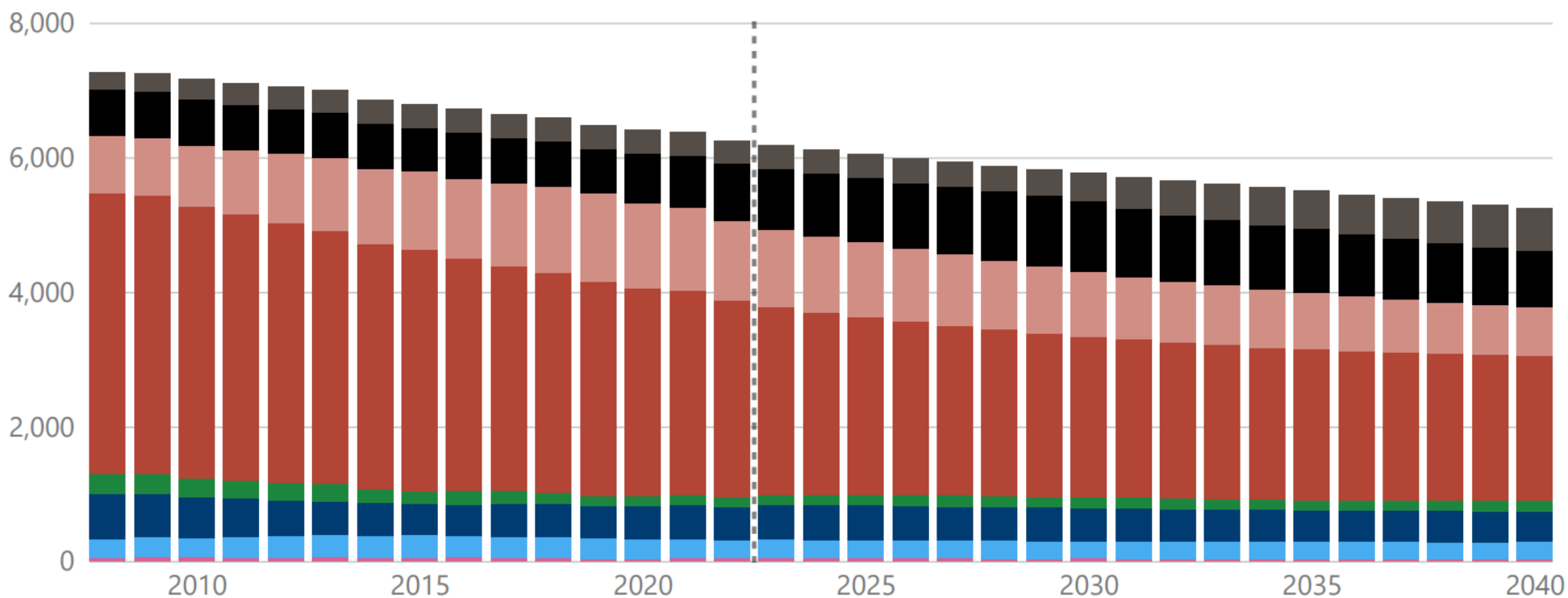
3.4 Virkistys- ja matkailureitit

3.5 Ilmastokyselyn tulokset

3.6 Kaupungin strategia ja suunnitelmat

3.1 Väestönkehitys ja väestöennuste

- Syntyneet, alle 1-vuotiaat
- Varhaiskasvatus, 1-6-vuotiaat
- Peruskoulu, 7-15-vuotiaat
- Toisen asteen koulutus, 16-18-vuotiaat
- Työikäiset, 19-64-vuotiaat
- Eläkkeelle jäävät, 65-74-vuotiaat
- Hoito- ja hoivapalvelut, 75-84-vuotiaat
- Hoito- ja hoivapalvelut, 85+-vuotiaat



3.2 Tie- ja palveluverkosto





3.3 Koulut ja oppilaitokset

Kristiinankaupungissa on kuusi peruskoulua: Kristinestads skola, Lappfjärd skola, Härkmeri skola, Kristinestads högstadium, Kantakaupungin koulu ja Kristiinaseudun koulu. Lisäksi kaupungissa on kaksi lukiota: Kristinestads gymnasium ja Kristiinakaupungin lukio, sekä yksi kansanopisto: Lapväärtin kansanopisto.

Koulumatkojen kulkeminen kävellen tai pyörällä on erinomainen tapa lisätä lasten ja nuorten päivittäistä liikunta-annosta. Koulumatkaliikunnalla voi olla suuri merkitys lasten terveydelle. Tutkimusten mukaan monet lapset liikkuvat liian vähän terveyden kannalta. Toistuva ja päivittäinen koulumatkaliikunta lisää merkittävästi arkiliikunnan määrää. Koulumatka on usein myös tärkeä hetki viettää aikaa ystävien kanssa. (Liikenneturva, 2020.)

3.4 Virkistys- ja matkailureitit

Kiinnostus kestävää ja aktiivista matkustamista kohtaan lisääntyy. Pyöräilyllä on paitsi positiivisia terveys- ja ympäristövaikutuksia myös myönteisiä vaikutuksia paikalliselle ja alueelliselle kehitykselle virkistys- ja matkailun osalta.

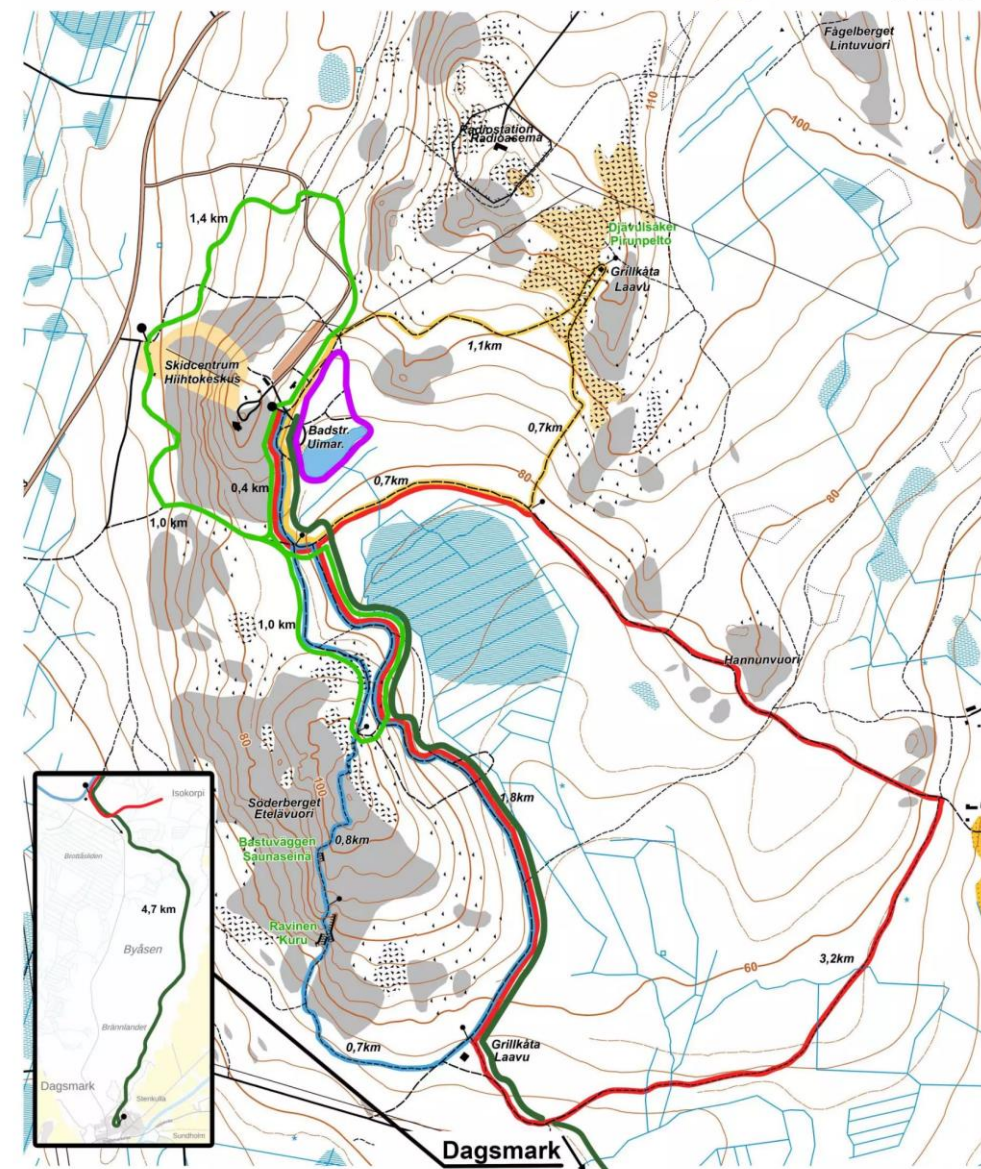
3.4.1 Pyhävuori

Pyhävuorella on useita reittejä, jotka soveltuvat virkistyskävelyyn ja -pyöräilyyn. Siellä voi ihailia jääkauden aikana muodotuneita suuria kivipeltoja, rotkoja, kiviseinämiä sekä metsikköjä, joissa on runsas kasvillisuus ja jossa esiintyy harvinaista silppuköynnöstä. Sieltä voi myös vuokrata sekä tavallisia polkupyöriä että sähköpyöriä.



RUTTER PÅ BÖTOMBERGEN
REITIT PYHÄVUORELLA
TRAILS AT BÖTOMBERGEN

1.0 km	
3.0 km	
4.0 km	
5.0 km	
6.5 km	
6.6 km	



3.4.2 EuroVelo 10

Pyäräilyreitti EuroVelo 10 Baltic Sea cycle route on 9100 kilometriä pitkä ja se kulkee pitkin Itämeren rannikkoa yhdeksässä eri maassa. Kristiinankaupungissa reitti kulkee rannikkoa pitkin Siipyyn, Skaftungin ja Härkmeren kylien kautta, jonkin matkaa pitkin valtatie 8:aa pitkin Lapväärtin Åsändaniin asti ja sieltä Lapväärtin keskustan ja Lålbyn kautta Kristiinankaupungin keskustaan ja edelleen Skrattnäsintietä pitkin Närpiöön.

		
Vaasa		280
Kristiinankaupunki		136
Merikarvia		70



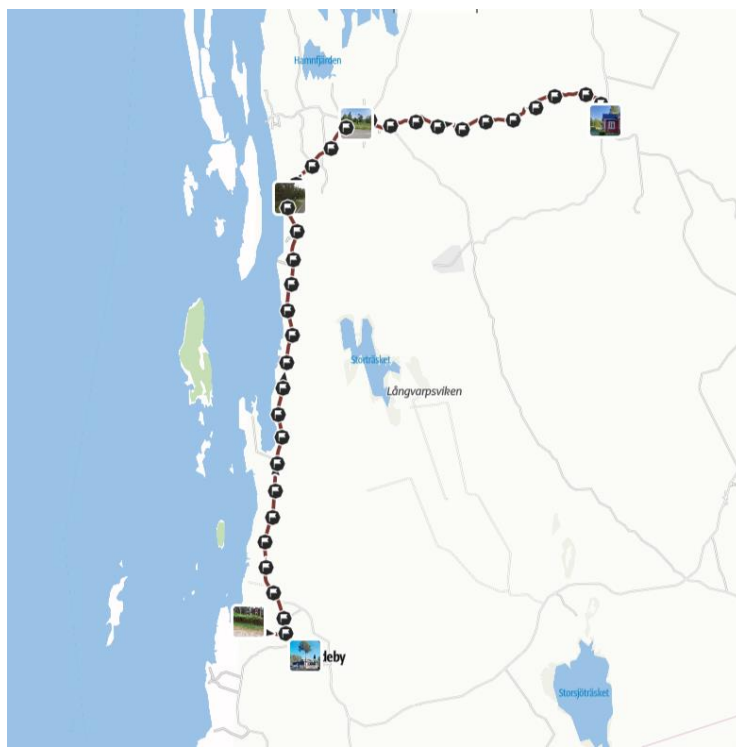
3.4.3 St Olav Ostrobothnia

Pyhän Olavin reitti on maailman pohjoisin pyhiinvaellusreitti ja Pohjoismainen versio kuuluisasta espanjalaisesta El Camino de Santiago de Compostela -pyhiinvaellusreitistä. Vuodesta 2019 lähtien on kehitetty Pohjanmaan pyhiinvaellusreittiä St Olav Ostrobothnia, joka yhdistyy norjalais-ruotsalaiseen Trondheimiin päättyvään Pyhän Olavin reittiin.

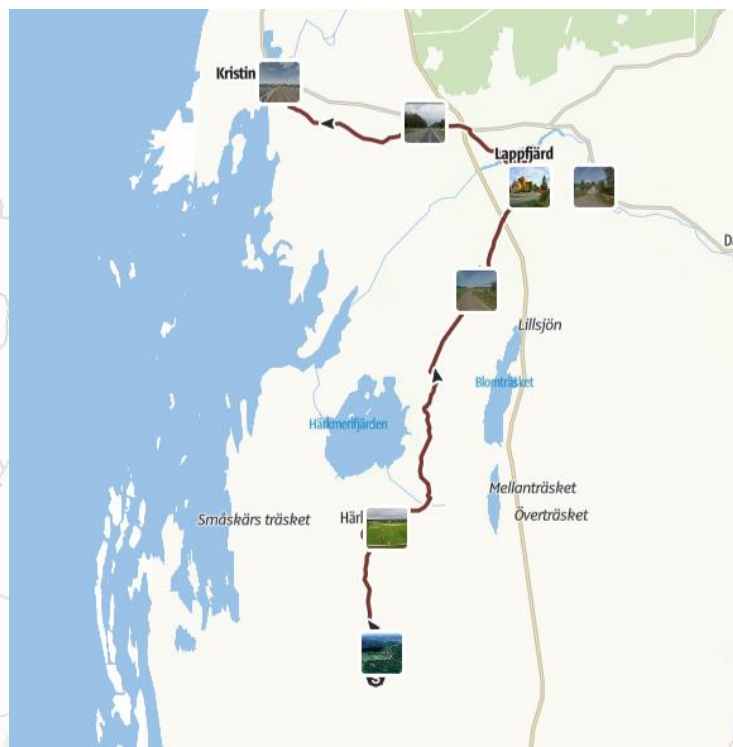
St Olav Ostrobothnia on laadittu samalla tavalla kuin muut eurooppalaiset pyhiinvaellusreitit, ja se koostuu sopivista päiväetapeista. Reitti muodostaa noin 500 km:n osuuden, joka kulkee läpi Pohjanmaan, ja se on jaettu 21 päiväetappiin. Reitin eteläisin osuus koostuu 10 etapista, joista etapit 1, 2 ja 3 ovat Kristiinankaupungin alueella.



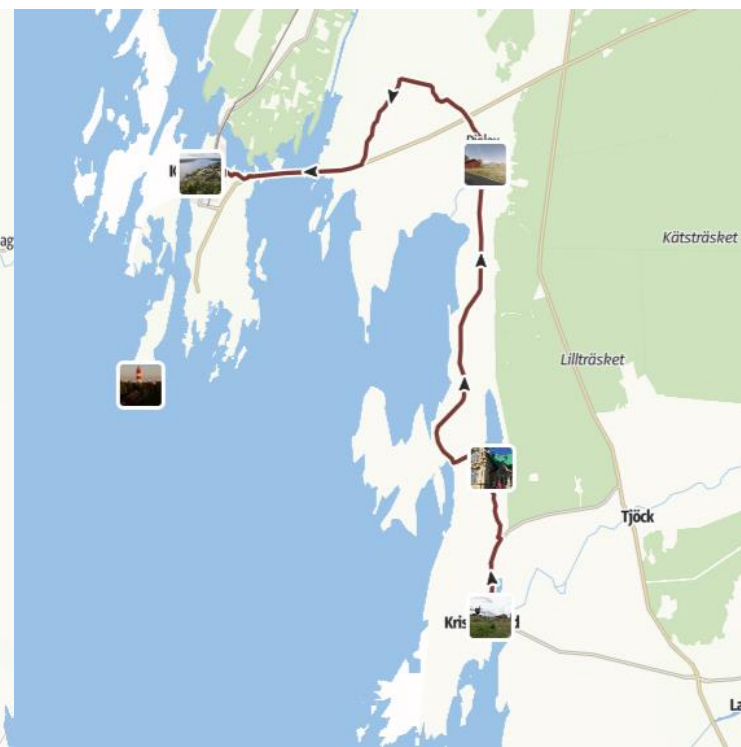
Etappi 1, Siipyy – Henriksdal



Etappi 2, Henriksdal – Kristiinankaupunki



Etappi 3, Kristiinankaupunki – Kaskinen



3.5 Ilmastokyselyn vastaukset

Kesällä 2023 toteutettiin ilmastokysely, johon saivat vastata kaupungin asukkaat ja matkailijat. Yksi kyselyssä esitetty kysymys kuului: ”Miten Kristiinankaupunki voisi auttaa *sinua* kulkemaan vähäpäästöisesti?”, ja se sisälsi kaksi kävelyn ja pyöräilyn edistämistä koskevaa vastausvaihtoehtoa.

48 henkilöä vastasi, että kaupunki voisi parantaa mahdollisuuksia vähäpäästöiseen kulkemiseen parantamalla pyöräilymahdollisuuksia (esim. panostamalla reitteihin ja niiden kunnossapitoon). 25 henkilöä vastasi, että kaupunki voisi helpottaa heitä kulkemaan vähäpäästöisesti parantamalla jalankulkumahdollisuuksia.

Ilmastokyselyn avoimet vastaukset koskien kävelyä ja pyöräilyä:

”Pyöräteitä lisää”

”Cykelvägarna i stan är ju BEDRÖÖÖVLIGA.”

”Bron är väldigt smal. Bron till centrum borde breddas! Mer plats på bron för cyklisterna och fotgängare!!!”

”Markera gång/cykelbanor.”

”Rannat ovat edelleen aika käyttämättömiä kävely/pyöräteiden osalta. Pyörätiet tiukkaan, karhusaaren – 8tien väliin ja miksei myös piolahteen.”

”Myös ha ja -asutusalueella olisi mukavaa liikua turvallisesti pyörällä tai jalan”

”Förbättring av cykelvägen mellan Lappfjärd och Kristinestad!”

”En cykelled och gångled mot Skrattnäs står högst på önskelistan – känns farligt att både cykla och gå där pga livlig trafik.”

”Cykelväg mellan: Kristinestad och Tjock, riksåttan mellan Tjock och Lappfjärd”

”De småskaliga transportsätten är de enda långsiktiga! Cykel, gång, samåkning osv.!!”





3.6 Kaupungin strategia ja suunnitelmat

Kaupungin strategian mukaan Kristiinankaupunki on asukkaille vetovoimainen asuinpaikkakunta ja kaupungin vahvuudet ovat turvallisuus, ilmapiiri ja tunne sekä viihtyvyys ja elinvoima. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen auttaa saavuttamaan nämä tavoitteet sekä paljon muuta.

Kristiinankaupungin ilmastosuunnitelma

Kaupungin ilmastosuunnitelman mukaan kaupunki sitoutuu vähentämään päästöjään vahvistettujen tavoitetasojen mukaisesti. Liikenteestä tulevat päästöt muodostavat noin 28 prosenttia päästöistä (2022), ja siksi kävelyä ja pyöräilyä edistävät toimenpiteet ovat keskeisessä asemassa päästövähennystavoitteiden kannalta.

Kristiinankaupungin hyvinvointisuunnitelma

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tukee asukkaiden hyvinvointia, ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. Monipuoliset ja turvalliset kulkumahdollisuudet kannustavat liikkumaan ja tarjoavat samalla monia sekä fyysisiä että psyykkisiä terveyshyötyjä. Kävely ja pyöräily voivat lisäksi toimia sosiaalisena aktiviteettina, ja ne ovat tärkeitä tapoja lapselle oppia liikkumaan itsenäisesti.



KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

4 Tavoitteet

1. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisosuudet ovat luonnollinen osa kaupungin toimintaa
2. Kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuuri paranee
3. Kävelyyn ja pyöräilyyn liittyvä viestintä kehittyy
4. Kaupunki on esimerkillinen työnantaja, joka kannustaa työntekijöitään harrastamaan arkiliikuntaa



KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

5 Toimenpiteet

- 5.1 Prosessit
- 5.2 Infrastrukturi
- 5.3 Viestintä
- 5.4 Kaupunki työnantajana



5.1 Prosessit

Tärkeintä ohjelman toteuttamisen kannalta on yhteinen halu ja riittävät resurssit kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen. Maankäyttöä, kuljetusta ja liikennettä koskevien ratkaisujen tulee tukea kävelyn ja pyöräilyn kehittämistavoitetta.

Toimenpiteet:

- ☐ Kaupunginhallitus hyväksyy kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman
- ☐ Valitaan työryhmä, joka koordinoi kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen liittyvää työtä
- ☐ Kaupungin talousarviossa varataan investointimääräraha kävelylle ja pyöräilylle
- ☐ Kaikkien kaavamuutosten, palveluverkostojen ja liikennesuunnitelmien yhteydessä arvioidaan niiden vaikutus kävelylle ja pyöräilylle
- ☐ Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja iäkkäiden itsenäisiin matkoihin sekä vammaisten kulkemiseen

5.2 Infrastrukturi

Infrastruktuurin parantaminen on tehokkain toimenpide erityisesti pyöräilyn edistämistyössä. Hyvän infrastruktuurin ansiosta asukkaat voivat kävellä ja pyöräillä työpaikoilleen ja palvelupaikkoihin. Laadukkaan kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin suunnittelu ja toteuttaminen on erityisen tärkeää ajatellen henkilöitä, joilla on liikkumisvaikeuksia.

Toimenpiteet:

- ☐ Käydään läpi kävely- ja pyöräliikenteen viitoitus ja kehitetään sitä
- ☐ Käydään läpi kävely- ja pyöräteiden laatu ja suunnitellaan toimenpiteitä
- ☐ Parannetaan kävely- ja pyöräteiden talvikunnossapitoa
- ☐ Keskustellaan ELY-keskuksen kanssa teiden kehittämiseen liittyvästä yhteistyöstä
- ☐ Kartoitetaan eniten käytettävien teiden valaistus ja kehitetään sitä
- ☐ Tunnistetaan virkistysreittien kehitystarpeet ja suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet





5.3 Viestintä

Viestintä ja markkinointi on tärkeä osa kävelyn ja pyöräilyn edistämistä. Viestinnän avulla voidaan lisätä ihmisten tietoisuutta olemassa olevista palveluista ja toivottavista käyttäytymismalleista. Tietoisuuden lisääntymisen myötä myös yksilöiden asenteet muuttuvat. Hyvällä viestinnällä voidaan lisätä tietoisuutta kävelyn ja pyöräilyn myönteisistä terveysvaikutuksista, muuttaa asenteita ja painottaa kävelyä ja pyöräilyä kilpailukykyisinä kulkumuotoina. Kävelyn ja pyöräilyyn liittyvä viestintä ei siksi saa olla yksipuolista, vaan asukkailla tulee olla mahdollisuus tuoda esiin mielipiteitään kävely- ja pyöräilymahdollisuuksista.

Toimenpiteet:

- ☐ Päivitetään kaupungin verkkosivuja kävelyn ja pyöräilyyn liittyvillä teemoilla
- ☐ Tiedotusta sosiaalisessa mediassa kestävästä kuljetusmahdollisuuksista
- ☐ Tiedotusta siitä, miten kävely ja pyöräily vaikuttavat asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin
- ☐ Markkinoidaan kaupunkia pyöräilymatkailukohteena
- ☐ Sisäinen viestintä kestävien kulkutapojen eduista työpäivän aikana
- ☐ Kaupunki perustaa asukkailleen helppokäyttöisen kanavan, jonka kautta he voivat antaa palautetta kävely- ja pyöräilymahdollisuuksista
- ☐ Toteutetaan joka toinen vuosi kysely asukkaiden tyytyväisyydestä kävely- ja pyöräilymahdollisuuksiin
- ☐ Kaupunki huomioi vuosittain valtakunnallisen pyöräilyviikon
- ☐ Kaupunki huomioi vuosittain Euroopan liikkujan viikon

5.4 Kaupunki työnantajana

Aktiiviseen pendelöintiin kannustaminen on tehokas tapa edistää hyvinvointia ja vähentää päästöjä. Autolla kulkemisesta ei tarvitse luopua täysin: pyöräily tai kävely töihin vain yhtenä päivänä viikossa tai kesäaikana tuo myös terveyshyötyjä. Samalla se voi auttaa ottamaan seuraavan askeleen arkiliikunnan lisäämiseksi. Kulkeminen töihin kävellen tai pyörällä parantaa työntekijöiden kuntoa ja hyvinvointia. Työnantaja tekee siksi viisaasti kannustaessaan työntekijöitä tulemaan töihin kävellen tai pyörällä.

Liikuntasuositusten mukaan aikuisten pitäisi liikkua 2,5 tuntia viikossa. Kävelemällä reippaaseen tahtiin viidentoista minuutin työmatkoja edestakaisin viitenä päivänä viikossa päästään tavoitteeseen. Kun työmatka on lyhyt, kävelyyn ei mene juurikaan enempää aikaa kuin autolla kulkemiseen, mutta auttaa olennaisesti liikunnan lisäämisessä.

Toimenpiteet:

- ☐ Otetaan käyttöön työntekijöiden pyöräetu
- ☐ Kaupungin työpaikoilla on yhteiskäytössä olevia virkapyöriä, ja työntekijöitä kannustetaan käyttämään niitä aina, kun se on mahdollista
- ☐ Liikuntaneuvonnan palveluita tarjotaan kaikille työntekijöille kotikunnasta riippumatta
- ☐ Kannustetaan pitämään kävelykokouksia
- ☐ Kaupungin hyvinvointi-iltapäiväkonseptia arvioidaan ja kehitetään





KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

6 Seuranta

Vastuu ohjelman seurannasta on kävelyn ja pyöräilyn edistämisen työryhmällä. Työryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista vuositason tasolla. Lisäksi raportoidaan vuosittain seuraavien mittarien tulokset:

- Liikennepäästöt
- Henkilövahinkoja aiheuttaneiden liikenneonnettomuuksien määrä
- Investoinnit kävelyyn ja pyöräilyyn



KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

7 Lähteet

- Työ- ja elinkeinoministeriö (2022). Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia
- Liikenne- ja viestintäministeriö (2018). Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- Liikenne- ja viestintäministeriö (2021). Hallitus päätti tieliikenteen päästöjen vähennyskeinoista – päästöt puoleen 2030 mennessä
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2024). Liikunta edistää hyvinvointia
- Tilastokeskus. Työlliset asuinalueen, pendelöinnin, koulutusasteen, iän ja vuoden mukaan, 1987-2022
- Syke. Kuntien ja alueiden khk-päästöt
- Liikenneturva (2020). Pyörällä kouluun myös talvella?
- UKK-instituutti (2024). Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa

